RAAP België - Rapport 410

Verdiepen kaaimuren Vijfde Havendok Antwerpen

Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek

Programma van Maatregelen

Bureauonderzoek – 2019I391

Eke

2019

Colofon

Opdrachtgever: Port of Antwerp

Titel: **Verdiepen kaaimuren Vijfde Havendok - Antwerpen**
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen - 2019I391

Status: Definitief

Datum: 9 december 2019

Auteur: B. Vermeulen

Projectbegeleiding: N. Baeyens

Kaartvervaardiging: B. Vermeulen

Terreinwerk: nvt

Materiaalstudie: nvt

Projectcode: 2019I391

Raapproject: ANHA-20

Erkend archeoloog (type 1): RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Begoniastraat 13
9810 Eke

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Begoniastraat 13
9810 Eke
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2019
RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Op basis van het geleverde vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, onder de vorm van een bureauonderzoek, werden voldoende gegevens verzameld om een gefundeerde uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van potentieel archeologisch erfgoed in de ondergrond van het projectgebied en de invloed die de geplande werkzaamheden in het kader van de beoogde stedenbouwkundige vergunning daarop zouden hebben. Er kon definitief vastgesteld worden dat de geplande werkzaamheden geen impact zullen hebben op potentieel archeologisch erfgoed in de ondergrond.

1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Aan de hand van geregistreerde DOV-boringen en het digitaal terreinmodel Vlaanderen kon vastgesteld worden dat het maaiveld van het terrein sinds 1879 met ruim 5 meter verhoogd werd. Wat impliceert dat het oorspronkelijk bodemarchief vervat zit onder metersdikke antropogene pakketten. Dit is niet enkel voor het projectgebied het geval, ook de omliggende terreinen werden vorige eeuw met zand opgespoten, ter voorbereiding van de aanleg van haveninfrastructuur. Zoals aangegeven in het Belgisch Staatsblad werden de terreinen eerst voorbereid, vooraleer er industriegebouwen en haveninfrastructuur op aan te leggen. De verhoging van de terreinen was noodzakelijk om wateroverlast in de toekomst te vermijden. Op die manier werd het oorspronkelijke lage en vlakke polderreliëf volledig omgevormd tot een sterk kunstmatig reliëf. Dit werd in het ‘verslag van resultaten’ ook aangetoond door middel van twee digitale terreinmodellen van de omgeving.

Voor de aanleg van de haveninfrastructuur[1] kon vastgesteld worden dat het plangebied zich op een hoogte van ca. +1 m TAW situeerde, binnen ruraal poldergebied. Vandaag bedraagt de hoogte van het maaiveld gemiddeld +5,9 m TAW. Binnen de bovenste vijf meter van het bodemarchief kunnen er aangebrachte zandpakketten verwacht worden. De lithologische beschrijving van de in 1879 uitgevoerde DOV-boring flankerend aan het projectgebied wees op de aanwezigheid van kleiige polderafzettingen in de eerste meter van de bodem. Daaronder werd veen aangeboord. Dit niveau kan mogelijks als een eerste relevant archeologisch niveau beschouwd worden. Indien het om geoxdideerd veen zou gaan, zou dit niveau kunnen wijzen op een oud loopvlak, in de periode dat deze omgeving nog niet zo sterk onderhevig was aan zee-transgressies en op bepaalde locaties (oa. zandruggen) bewoonbaar was. De bovenliggende polderafzettingen zijn vanuit archeologisch perspectief minder interessant. Deze wijzen op een landschap dat sterk beïnvloed werd door de zee en dus minder aantrekkelijk was voor bewoning. Er dient echter wel gesteld te worden dat bij uitvoering van de geplande graafwerkzaamheden op de kade van het Vijfde Havendok, beide niveaus niet bereikt zullen worden. Deze werkzaamheden zullen zich uitsluitend aftekenen binnen de omvangrijke antropogene pakketten die deze oorspronkelijke bodemopbouw, indien nog intact, afdekken.

[1] Het Vijfde Havendok werd aangelegd eind jaren ’50. Het dok werd in gebruik genomen in 1960.

1.3 Impactbepaling

De graafwerkzaamheden in het kader van de aanleg van de bouwkuip achter de kademuur zullen ca. 3 meter diep in het bodemarchief reiken. De gekarteerde verstoring in de bodem (opgespoten pakketten) reiken ruim 5 meter diep. Onder deze antropogene pakketten situeren zich hoogstwaarschijnlijk polderafzettingen, die slechts een geringe archeologische relevantie inhouden en vermoedelijk (DOV) ruim een meter dik zijn, vooraleer het eerste potentieel archeologisch relevante niveau (veen) te bereiken. Deze werken zullen dus niet destructief zijn voor potentieel archeologisch erfgoed. Binnen het niveau van de antropogeen aangebrachte pakketten is het echter wel mogelijk geïsoleerd archeologisch vondstmateriaal aan te treffen, dat elders opgegraven en verplaatst werd. Omwille van de onbekende vondstcontext houden deze weinig tot geen wetenschappelijke meerwaarde in.

Het bodempeil van de huidige dokbodem bedraagt -7,83 m TAW. De bodem van het dok zal verdiept worden tot ca. -11,33 m TAW. Gezien de huidige diepte van de huidige bodem van het waterbassin kan er vastgesteld worden dat het oorspronkelijke bodemarchief tot grote diepte uitgegraven werd en dat het voorkomen van archeologisch relevante niveaus op deze diepte nog weinig waarschijnlijk is. Dit geldt tevens voor de zone van de kademuur, die zich op -10,08 m TAW bevindt. Een uitgraving van 10 meter ten opzichte van het oorspronkelijke loopniveau zal sterk destructief geweest zijn archeologische relicten en niveaus die hierin mogelijks aanwezig geweest zijn, zeker gezien de vastgestelde bodemopbouw uit de boringen van 1879, waar potentieel relevante archeologische niveaus zich reeds vanaf 1 meter onder het maaiveld situeren. Voor deze twee impactzones wordt dus een zeer laag archeologisch verwachtingspotentieel ingesteld. Ten tweede is de methode van bodemingreep tevens weinig relevant voor archeologisch onderzoek. Voor de renovatie en verdieping worden gestuurde boringen ingepland. Dit impliceert dat de werken op een uiterst klein oppervlak uitgevoerd zullen worden, en dus geen ruimtelijke informatie kunnen verschaffen inzake archeologisch erfgoed. Zowel de impact als de wetenschappelijke relevantie van de geplande ingreep ter hoogte van de kademuur en aangrenzende dokbodem houdt weinig tot geen relevantie in ten opzichte van archeologisch onderzoek.

Concluderend kunnen we vaststellen dat de geplande werkzaamheden geen destructief karakter zullen hebben op potentieel archeologisch erfgoed. Er dienen dus geen verdere maatregelen getroffen te worden.

2 Programma van Maatregelen

Gezien er geen verdere maatregelen voorzien worden, is er geen 'programma van maatregelen' nodig.

Ondanks dat er geen verdere maatregelen voorzien zijn, wordt er wel gewezen op de **meldingsplicht** die geldt bij de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in **Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet** van 12 juli 2013. Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.